

FØROYA SOSIAL-DEMOKRATUR

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BROÐURSKAPUR

Nr. 17

Lýsingaprisur fyri mm: 12 oyru á
1. síðu, 10 oyru á 3. og 4. síðu

Mánadagin 6. mai 1946

Bladið verður bílagt á posthúsinum, og
kostar kr. 2,00 + porto um fjórðingsárid

20. árg.

DOKUMENTASJÓN av

at Thorstein Petersen sigur ósatt,

meðan P. M. Dams og J. Fr. Øregaards frágreiðing er sonn

Við tað sama P. M. Dam og J. Fr. Øregaard vóru heim aftur komnir frá samráðingunum í Danmark, góvu teir eina frágreiðing um, hvussu stóðan var.

Javnaðarmenn og fólkaflokksmenn í samráðingarnevndini vóru vorðnir heilt samdir um eitt semingaruppskot, søgdu teir, og hetta semingaruppskot veik bara í fáum tættum ella stykkjum nakað frá ríkisstjórnarnevndar uppskotinum.

Hildið varð fram, at skilnaðurin og munurin vóru ikki størri, enn at væl mátti borið til at komið til sættis við ríkisstjórnina, um partarnir í Føroyum bara fylktust og stóðu fastir og avgjördir við semingaruppskotið, sum í »princippunum ikki gekk út um longsta mark hjá ríkisstjórnini og Dønum yvir høvur.

Meðan Richard Long, lögtingsmaður, sjálvandi ikki hevur hugsað eila hugsar um at nokta sannleikan av Dams og Øregaards frágreiðing hendi tað óhugnaliga, at Th. Petersen, fólkatingsmaður, við afturkomu sína ikki toldi høg og skuldseting frá sínum ævigt og altíð klandurssama høvdinga Jóanes bónda Paturssyni og øðrum av hansara likum. Hann fór at »gráta« og »mbera seg sum ein ávisur maður á sinni við at avnokta sína støðu og í »Dagblæðnum« merkja Dams og Øregaards frásagn sum ósanna.

Hann helt tað fara at bera til at træta og trútta og lata orð standa ímóti orði, tí, spurdi hann, hvar vóru vitnini, bað Dam siga sær, nær og hvar høvdu fólkaflokksmenn verið samdir við javnaðarmenn. Hann leit á, at tað munnliga uppritið frá samráðingunum, kom at verða »strængt fortroligt« sum tað stendur oman fyri uppritið frá hvarjum fundi.

Men nú er tað hent, at ríkisstjórnarnevndin er gingin við til, at uppritið skal kunnast gerast alment.

Vit hava í blaðnum uppáfturtikið uppritið frá 14. fundi, ið var seinasti fundur, tá ið flokkarnir tóku endiliga støðu til ríkisstjórnarnevndaruppskotið.

Hetta upprit dokumenterar sannleikan av Dams og Øregaards frágreiðing:

Lesararnir kunnu nú sjálvir »konstatera«, at fólkaflokksmenn, Thorstein Petersen og Poul Petersen, einans tala um at fáa ríkisstjórnarnevndina at broyta tey stykki í sinum uppskoti, sum júst eru stykkini, ið Dam og Øregaard greiðdu frá, at javnaðarmenn og fólkaflokksmenn vóru ósamdir við ríkisstjórnarnevndina um. Og Th. Petersen og Poul Petersen tala fyri at fáa hesi stykki broytt júst soleiðis sum Dam og Øregaard greiðdu frá, at javnaðarmenn og fólkaflokksmenn vildu hava tey broytt. Hini stykkini í ríkisstjórnarnevndaruppskotinum bera teir einki ímóti at góðtaka og harvið skilist, at um tey er semja, eins og Dam og Øregaard hava sagt frá.

Milliónir

Tað má í álvara sigast, at tað hevur verið sykologisk ólúkt av Dønum og so ymiskum Føroyingum um so ofta, tá ið funnist hevur verið at stýrslagnum her uppi hjá okkum, at draga fram tað gagnfíggarliga og á annan hátt — Føroyar hava notið av at standa í ríkisfelagsskapi við Danmark.

Sjálvandi er tað greitt, at ein minni og veikari partur stendur seg og hevur ymsar fyrimunir av at vera uppi í eini størri heild. Annars var felagsskapurin einki verdur. Tað eru tøk, sum hin minni ikki er førur at taka, uttan hann fær hjálp frá hinum størri og menskara. Men tað styrkir ikki felagsskapin og tað góða samlegið, tá ið hesin menskari parturin til teir atfúningar, hin minni setir fram, kastar honum fyri, at hann er ótakksamur og ongantíð dugir at virða tað góða, hann nýtir.

Soleiðis er tað í persónligum viðurskiptum, millum manna. Fer ein gevari at brigða gávuna, skal hann verða visur í, at móttakarinn vildi ynskt, hann einki hevði fingið. Verður einum kasta fyri, at eingin dugir er í honum, og at hann ikki er førur at standa á egnum beinum, so skal einki betri enn

tað stimbra hann at royna og gera seg leysan frá øllum formyndarskapi. Arbeidisgevarin, sum byggir plássid upp og hevur allar vinnugreinar í sínum hondum, skal vera vissur í, at jú meira, hann dregur fram tann týðing, hann hevur fyri stað og fólk, og hvat tey skuldu gjørt, var hann ikki, meira eggjar hann hugin fram at sleppa undan hansara valdi og hansara »hjálpssemi«.

Tað er øllum kunnugt, at Føroyar eru lítið og kært land. Tað er eisini mongum kunnugt, at her býr eitt fólk, sum av serligum umstøðum hevur fingið tey eyðkeni, ið serkenna fólkid og tjóðina. Fólkid hoyrir til ta norrønu ættina, ið altíð hevur verið gitin fyri at verja um frælsi og at vinna sær rættindi. Tað skal ikki takast sum illgitan at siga, at Føroyingar fegjenum tíðirnar hava mist rættindi, og avgerðir, teir fyrr høvdu í hondum, eru glidnar frá teimum.

Soleiðis sum hin tjóðskaparlige menningin og broytingin eru farin fram í so at siga øllum londum hesi seinastu ár, er einki at illskast um og finnst at, at Føroyingar eisini komu fram og spurdu eftir meiri ræði og avgerðarrætti. Tað liggur í fólkum bæði stórum og smáum og tað byrgist ikki inni. Menningin hevur eisini gingið í ta leið at frigera smærri tjóðskaparligar partar innan fyri størri heildir.

Vit hava kravt meira ræði her heima í Føroyum, og vit siga, at vit gjalda har vit ráða. Men vit nokta ikki at standa í felagsskapi við annað størri land, tí vit halda, at felagsskapurin er góður og serliga fyri smáar tjóðir. Danmark hava vit staðið saman við í øldir, og tá ið okkum damar at hava felagsskap við tey norrønu londini, halda vit, at tað er eingin orsök at kvetta við Danmark. Skeivliga er farið fram frá báðum partum. Føroyingar hava kanska ovmikið gramt seg og funnist at; men uppáftur skal verða tikið, at um Danir hava hugin til, at vit skulu standa saman við teimum, so eiga teir fyrst og fremst at halda uppat við at seta okkum fram alt hetta vit fáa frá teimum. Tað elvir eina trætu, og tað økir ein loysingarvið í Føroyingum.

Vit hava hugsað okkum at ein semja kundi fingist í lag millum Føroyingar og Danir, men so mugu teir læra at skilja hvør annan. Føroyingar ikki altíð illteinkja

Landsfelagsskapur fiskivinnuni til frama

Føroya Fiskimannafelag gav út

Høvundi: Rasmus Rasmussen háskúla-
lærari og felagsskrivari F.F.s

Føroyar hava ikki utt við slóðbrótarum. Tessverri. Men ikki hevur tó verið heilt óskukalt. Av og á hevur glógvað í Tibetur.

Vit skylda tí hesum fáum monnum so mikið meiri. Okkara land skyldar teimum stóra tækk og meiri aftrat. Tað skyldar teimum beinavegin av allari peningaligu og mentunarlugu orku síni at taka undir við teirri slóðbrótandi hugsjónuni. Tað hevur so mikið meiri hesa skyldu sum tað, at slóðbrótarin, hugsjónarmaðurin, í einari litlari og fámentari tjóð hevur líka so manga ferðir tyngri at halda sær uppi og inná sitt starv enn tilfelli er hjá slóðbrótarum og hugsjónarmanni í eini stórar og fjølmentari tjóð sum tann litla er mioni enn tann stóra.

Hetta áttu Føroyingar at haft ásannað. Hetta áttu okkara stýrandi menn ikki einans at ásanna, men teir áttu at haft tikið eftir tí, gjørt fyriskipanir at styðja okkara úrvalingar, so teirra gávur og hugsjónir kundu komið fólk okkara og landi at fullum gagni ella mesta møguligum gagni.

Men tessverri megu vit við sorg ásanna, at Føroyingar hava yvirhøvdur ikki skilt, hvussu umráðandi tað er at halda hugsjónarmanninum uppi, gera honum arbeidsslikindini góð.

Tessverri sýnir søgan, okkara stjórnarsøga, at teir stýrandi her á landi hava verið óskukaldir og fullkomuliga fremmandir yvir fyri uppáftur sini at veita okkara slóðbrótarum, hugsjónarmanninum og serfæðingum mesta stuðul og beinavegin landsins vørn.

Hvussu nógv hevur hesin glerkulli og andiliga útslækking ikki kostað okkara fólk!

Hvussu nógv hevði ikki verið blómað og vaksið seg stórtikið, um fólk okkara, fyrst og fremst stjórnarmenn okkara, høvdu haft gjørt ræurnar rúmar og veginar lættar

Danan, men hesin læra eisini at fata tey krøv, Føroyingar seta fram — og endiliga halda uppat altíð at peika á milliónir, vit fáa frá teimum, og eru vit ikki noyddir nú, so kunnu vit heldur vera frá og ikki hjá.